ELÄINSUOJELUASIAMIEHEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI ELÄINTEN HYVINVOINNISTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 186/2022 VP)

Eduskunnan ympäristövaliokunta

7.12.2022

Eläinsuojeluasiamies Saara Kupsala

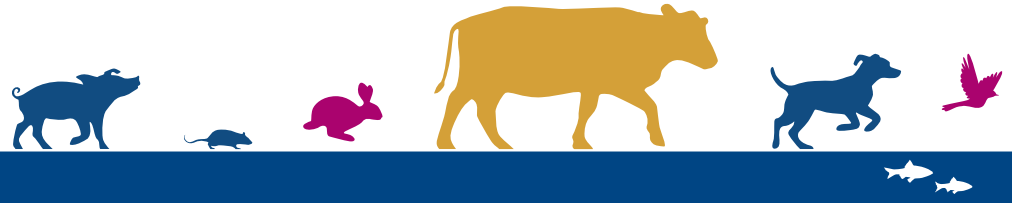

ITSEISARVO

- On hyvä, että lain ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja että kunnioituksen lisääminen tulee mukaan lain tarkoitukseen
- Kunnioituksen taustalla on eläinten itseisarvo, joka on määritelty yksiselitteisesti, selkeästi ja laajasti perusteluissa. Useita säännöksiä perustellaan itseisarvoon pohjautuvalla kunnioituksella.

  → Lain johdonmukaisuuden näkökulmasta itseisarvo tulisi nostaa lakitekstiin
- Itseisarvo ei sellaisenaan muuta eläimen oikeudellista asemaa, esimerkiksi esineoikeudellista asemaa (avattu perusteluissa)
- Lainsäätäjän tulisi tunnustaa eläimen itseisarvo lain kirjauksessa – asialla on symbolista ja asenteita ohjaavaa merkitystä:
  - Lain pykälässä tunnustettu itseisarvo muistuttaisi ihmisen moraalisesta velvollisuudesta kunnioittaa eläimiä tuntevina olentoina riippumatta siitä, miten yhteiskunnassa arvotamme eläimet esimerkiksi hyödyllisiksi tai haitallisiksi.

LEMMIKKIELÄINTEN HYVINVOINTI

Eläinten hyvinvointilaki ja siihen kytkeytyvät säädösuudistukset tuovat parannuksia lemmikkieläinten hyvinvoinnin tilaan:

- Alle puolivuotiaiden koiran ja kissanpentujen maahantuontikielto myyntitarkoituksiin
- Koirien ja kissojen myynti-ilmoitusten vähimmäissisältövaatimukset
- Kiellettyjen välineiden kiellon laajeneminen myös hallussapitoon ja markkinointiin; sähköpannan lisääminen kiellettyihin välineisiin
- Jalostussäännöksen tarkentaminen sekä eläinlääkäreiden ilmoitusvelvollisuus koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista
- Pakollisen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin ulottaminen kissoihin
- Eläimenpitäjän velvollisuus estää pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen
    - Asetuksella tulisi säätää vapaasti ulkona liikkuvien kissojen sterilisaatio tai kastrointi pakolliseksi → Tuo keinon ennaltaehkäistä hallitsemattomasti lisääntyvien kissapopulaatioiden syntymistä.

Löytöeläinten kiinniotto ja kuljetus tulisi säätää kunnan vastuulle.

OLENNAISET KÄYTTÄYTYMISTARPEET 1/2

- Eläinten olennaisia käyttäytymistarpeita koskevat vaatimukset ovat lakiesityksen keskeisimpiä uudistuksia
- Eläinten jatkuvan paikalleen kytkemisen ja kääntymisen estävissä rakenteissa pidon kielto on hyvä asia → kielletään siirtymäajalla lihanautojen parsinavetat, hevosten pilttuut ja emakoiden pitkäaikainen pito tiineytyshäkeissä sekä uusien parsinavetoiden ja porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto
- Maidontuotannon lehmien ja hiehojen hyvinvointi
  - Laissa tulisi luopua siirtymäajalla myös lypsylehmien ja -hiehojen parsinavetoista
  - Parsinavetoiden lehmien jaloitteluvelvoitteen piteneminen on hyvä; sisäruokintakaudella tulisi edellyttää säännöllisen jaloittelun järjestämistä lehmien liikkumisen tarpeeseen vastaamiseksi
  - Laidunnus- ja ulkojaloitteluvaatimus tulisi ulottaa pihatoiden lypsylehmiin ja -hiehoihin parsinavetoiden korvautuessa pihatoilla.

OLENNAISET KÄYTTÄYTYMISTARPEET 2/2

- Emakoiden hyvinvointi
  - Uusien porsimishäkkien rakentamisen ja käyttöönoton kielto on hyvä asia, mutta laissa tulisi kieltää porsimishäkit kokonaan siirtymäajalla ja edistää vapaaporsitukseen siirtymistä
  - Tiineytyshäkeistä luopumisen siirtymäaika on liian pitkä ja sitä tulisi lyhentää
- Lakiin tulisi kirjata myös esimerkiksi turkiseläinten ja siipikarjan käyttäytymistarpeita edistäviä asioita
- Kananmunantuotannossa on meneillään siirtymä virikehäkeistä erilaisiin lattiajärjestelmiin – laissa tulisi luopua kanojen virikehäkeistä siirtymäajalla
- Lain kirjaukset olennaisista käyttäytymistarpeista edellyttävät, että turkiseläinten pitovaatimukset säädetään uudelle tasolle
- Keskeisten käyttäytymistarpeiden toteutumiseksi turkiseläimet tarvitsevat käyttöönsä nykyistä merkittävästi monipuolisemman ja virikkeellisemmän ympäristön ja suuremmat tilat.

JATKUVA JUOMAVESI

- Jatkuvan juomaveden vaatimus nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikoissa on tärkeä kirjaus
- Jatkuvaa juomavettä tulisi edellyttää siirtymäajan jälkeen myös igluvasikoiden, ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien koirien ja nahkottavien turkiseläinten pysyvissä pitopaikoissa
- Eläimelle tulisi taata jatkuva juomavesi myös ulkotarhassa tai laitumella, jos eläin viettää siellä useita tunteja vuorokaudesta
- Tarhauksen aikaisesta juomaveden saannista tulisi säätää tarkemmin asetustasolla perustuen tutkittuun tietoon eläinten veden- ja juomisen tarpeesta.

KIVUNLIEVITYS

- Kivunlievityksen vaatimus kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on tärkeä uudistus; lakiin tulisi kuitenkin kirjata vaatimus *riittävästä* kivunlievityksestä
- Porsaiden kirurgisen kastraation kielto sekä puudutuksen vaade siirtymäajalla on kiitettävä uudistus
- Porsaiden hyvinvoinnin näkökulmasta puudutus tulisi ottaa käyttöön esitettyä lyhyemmällä siirtymäajalla ja myös itse kastraatiotoimenpiteestä luopua mahdollisimman pian.

AVUN TARPEESSA OLEVAT LUONNONVARAISET ELÄIMET

- On hyvä, että lakiesityksessä luonnonvaraisten eläinten hoidosta säädellään nykyistä tarkemmin
- Laissa ei säädetä kuitenkaan muita vastuita kuin kunnaneläinlääkärin velvollisuus lopettaa vastaanotolle tuotu vahingoittunut tai sairas luonnonvarainen eläin
- Kunnille tulisi säätää velvollisuus huolehtia myös kunnaneläinlääkärin vastaanotolle toimitetun sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen hoidon tarpeen arvioinnista, ensiavusta ja toimittamisesta asiantuntevaan hoitoon lopetuksen lisäksi
- Laissa tulisi säätää selkeät vastuutahot avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen kuljettamisen, avun tarjoamisen ja kansalaisille tarjottavan neuvonnan osalta
- Luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan säätäminen ilmoituksenvaraiseksi ei ole riittävää, vaan toiminnan tulisi olla luvanvaraista
    - Viranomainen voisi arvioida olosuhteet, hoitomahdollisuudet ja eläintenpitäjän pätevyyden jo ennen toiminnan aloittamista
- Valtion tulisi osallistua nykyistä suuremmalla määrärahalla luonnonvaraisten eläinten hoidon kustannuksiin sekä huolehtia siitä, että rahoituksen piirissä ovat myös muut eläimet kuin luonnonsuojelulailla rauhoitetut eläimet.

LOPETUS JA TEURASTUS

Yksiselitteinen vaatimus teuraseläimen tainnuttamisesta ennen verenlaskun aloittamista on kiitettävä kirjaus

- Minimoi eläimen kivun ja kärsimyksen
- Onnistunut tainnutus poistaa nopeasti eläimen tuntoisuuden ja tajunnan
- Tuntemiskyvyn menetyksen tulee kestää eläimen kuolemaan saakka

Kalastuslain kirjaukset kalojen ja rapujen lopetuksesta

- Kalastuslakiin sisällytettävät saaliiksi otettavien ja syöttinä käytettävien kalojen lopettamista koskevat säännökset ovat kannatettavia
- Kalojen kiputuntemus on nykytiedon mukaan vastaavanlainen kuin muilla selkärankaisilla
- Suurina saalismäärinä saatavien kalojen lopetusmenetelmiä tulee aktiivisesti tutkia ja kehittää hyvinvoinnin näkökulmasta
- Tutkimusnäyttö puoltaa sitä, että rapuja tulisi kohdella tuntemiskykyisinä eläiminä
- Laissa tulee kieltää rapujen elävänä keittäminen ilman sitä edeltävää tainnutusta.

ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

- Myönteisiä uudistuksia ovat mm. Tullin säätäminen uudeksi valvontaviranomaiseksi, mahdollisuus asiantuntijan tai avustajan käyttöön eläinten hyvinvointivalvontaa tehtäessä, mahdollisuus kameravalvontaan teurastamoissa, viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle havaitessaan avun tarpeessa olevan eläimen työtehtäviä hoitaessaan

Huomioita:

- Korkean riskin eläinkilpailuissa kilpailueläinlääkärin tulisi olla viranomainen, joka valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kilpailuiden aikana ja jolla on toimivaltuudet puuttua eläinten hyvinvointia vaarantavaan toimintaan suoraan
- Eläinten hyvinvointivalvonta tulisi voida järjestää myös virka-ajan ulkopuolella
- Eläintenpitokiellon noudattamisen tarkastus tulisi voida tehdä myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan, jos on aihetta epäillä eläintenpitokieltoa rikottavan
- Lakiesitys tuo uusia velvoitteita viranomaisille ja siten lisäresurssitarpeen valvontaan. Eläinten hyvinvointivalvonnalle on turvattava riittävät resurssit.

ELÄINASIAVALTUUTETTU

- Eläinten hyvinvointilakiin tulisi kirjata eläinasiavaltuutetun virka sekä se, että valtuutetulla voi olla käytössään muuta henkilökuntaa
- Eläinsuojeluasiamiehen virka on perustettu kaksi kertaa määräaikaisena (2013–2015 ja 2020–2023) hallitusohjelmien kirjausten perusteella
- Toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä tukisi se, että eläinsuojeluasiamiehen asemasta ja tehtävistä säädettäisiin laissa, kuten on tehty muiden valtuutettujen kohdalla
- Tarve viranomaistoimijalle, joka seuraa ja arvioi lainsäädännön kehitystä ja yhteiskunnallista päätöksentekoa eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta, luo keskusteluyhteyksiä ja edistää yhteistyötä eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi
- Eläinasiavaltuutettu kuvaisi paremmin tehtävänkuvaa kuin eläinsuojeluasiamies, sillä tehtävässä edistetään ja parannetaan eläinten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Eläinsuojeluasiamies
Djurskyddsombudsmannen
Animal Welfare Ombudsman

Saara Kupsala
saara.kupsala@ruokavirasto.fi
029 520 4480

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET

eläinsuojeluasiamies.fi
djurskyddsombudsmannen.fi

@Elsuasiamies

@Elainsuojeluasiamies